

EL TESTAMENT DE L'ESCUPTOR CARLES MORATÓ I BRUGAROLLES (VIC, 1721-SOLSONA, 1780) I ALGUNES REMARQUES BIOGRÀFIQUES.

RAMON PLANES i ALBETS

Sobta força l'escassetat que hi ha d'estudis sobre l'art català dels segles anomenats moderns en contrast amb el període medieval. La mancança, certament, no és pròpia únicament de la història de l'art sinó extensible a la història moderna del Principat en general i això per unes raons històriques prou conegudes i sobre les quals no cal ací insistir.

Pel que fa concretament al segle XVIII, l'estudi de la societat rural de l'àrea de Solsona ens ha permès constatar ací i allà la gran amplitud que hi tingué durant la centúria la realització de noves construccions o reformes d'edificis religiosos o l'arraconament d'antics retaules que eren substituïts per uns altres de nous. Clarament això ens palesa la bonança secular, entre altres coses. Sobretot quant als treballs d'escultura l'activitat fou ingent. Si des d'un punt de vista dels cànons estilístics sovint o gairebé sempre es tracta d'obres menors i hom dirà que tenen poc d'interès, l'historiador de l'art que vulgui anar més enllà de l'anàlisi d'unes formes necessàriament s'ha de sentir atret per llur estudi. Tot plegat vol dir introduir-se en temes com és ara l'assimilació popular d'aquelles obres, la religiositat i el món mental dels homes a qui eren adreçats aquells llampants conjunts escultòrics, etc. Temes en els quals la història de l'art i de les anomenades mentalitats collectives tenen molt per explicar-se mútuament bo i superant divisions acadèmiques sovint portades massa més enllà de les estrictes necessitats metodològiques i expositives que cal imposar-se a l'hora d'endegar la investigació històrica.

I aquest buit en la nostra historiografia de l'art es dóna ja no solament pel que fa a estudis amplis i de síntesi sinó també pel que fa a la ignorància que hom té sovint sobre alguns dels artistes més destacats. Ací no pretenem altra cosa que contribuir a aclarir la biografia d'un dels escultors de més renom del set-cents català: Carles Morató i Brugaroles, del qual en publiquem el testament tot seguit.

Nat a Vic el 1721, residiria i treballaria la major part de la seva vida a Solsona. Hem de pensar que s'hi traslladà de molt jove acompanyant el seu pare Jacint Morató, també escultor, membre del ben conegut llinatge d'escultors i artistes vigatans d'aquest cognom. L'anada a Solsona del pare de Carles la tenim documentada a les darreries del tercer decenni del set-cents¹ i hi romandria fins a morir-hi l'any 1736,² després d'haver deixat algunes obres pel bisbat i alguna d'inacabada a la catedral solsonina. Carles es casaria amb la filla d'un adroguer solsoní, na Magdalena Viladot, l'any 1746,³ i moriria a Solsona l'any 1780. Tot i treballar a diferents indrets del Principat, la part més destacada de la seva obra la deixà al bisbat de Solsona, que cal recordar per la seva espectacular grandària i pel fet de conservar-se encara el retaule de l'altar major del santuari d'El Miracle (Riner, Solsonès).

Del seu testament cal dir-ne que, malauradament, és molt lacònic, a diferència d'altres casos en què el testador s'estenia més. En bona part ho hem d'atribuir al fet que és redactat quan Carles Morató segurament ja era més mort que viu, atès que se'ns especifica que la seva malaltia no li permeté signar-lo. Tot ell és redactat per l'escrivent del notari, llevat, és clar, de les signatures corresponents. No disposem encara per al Principat d'estudis sobre els testaments semblants als existents en la bibliografia francesa⁴ que ens permetin contrastar el de Carles Morató amb el que era la tònica secular en el seu estament;

1. Almenys des del 1729 treballava a la catedral de Solsona (Cf. PLANES I ALBETS, R.: *Contractes d'obres al bisbat de Solsona, 1661-1790*, nota 39, en premsa).

2. Arxiu parroquial de Solsona, Òbits 5, f. 94 r.: «Als dinou de abril de mil set-cents trenta-sis fonch donada ecclesiàstica sepultura al cos de Hiacinto Moretó, escultor. Morí lo dia disset dels sobredits mes y any aserca de les dotse hores de la nit después de haver rebut los sacraments de santa mare i glésia administrats per mi Francisco Roure, prevere y vicari perpètuu. Foren 10 sacerdots de torn. Acabà al reverent Bajona. Té testament a la vicaria perpètua.»

3. Arxiu Parroquial de Solsona, Esposoris 3, f. 70: «Als trenta dias del mes de maig de l'any mil set-cents quaranta-sis lo reverent Joan Puig, prevere y beneficiat de la i glésia cathedral de la ciutat de Solsona, ab facultat en escrits per lo il·lustre canonge Christòfol Cerveró, vicari general y oficial (la sede episcopal vacant) per lo il·lustre degà i capitol als nou dias del sobredit mes de maig, dispensadas las tres acostumadas publicacions del matrimoni celebrat en casa de Joan Viladot, adroguer de la present ciutat de Solsona, entre Carlos Morató, escultor de la ciutat de Vich, fill legitim y natural de Jacintho Moretó, mestre escultor, y de Magdalena, cònjuges, los dos difunts de la vila de Castelltersol, bisbat de Vich, de una part; y Magdalena Viladot, donsellà filla il·legítima y natural de Joan Viladot, adroguer, y de Mariàngela, cònjuges vivents de dita ciutat de Solsona. Interrogà a l'home y a la dona, separat un de l'altre, y entès lo consentiment mútuu de aquells los uní en matrimoni per paraulas de present, sent presents per testimonis coneguts lo doctor Joseph Torres, habitant en dita ciutat de Solsona, y Joseph Sunyer, il·lustre escultor de la ciutat de Manresa, bisbat de Vich.»

4. Esp. VOVILLE, Michel: *Piété baroque et déchristianisation. Les attitudes devant la mort en Provence au XVIIIe siècle*, Lib. Plon, Paris, 1973 i CHAUNU, Pierre: *La mort à Paris. XVIe, XVIIe et XVIIIe siècle*, Fayard, Paris, 1978.

destaquem-ne, amb tot, el pes important que hi té la part de les donacions pietoses a través de la celebració de misses. El testament ens alligona també sobre el seu hereu, Carles Morató i Viladot, que seguiria el pare en l'ofici, treballant a Solsona. A banda d'aquestes remarques, s'ha de fer referència a la contradicció existent entre la data de signatura del testament i la data en què sabem que morí Carles Morató i Brugaroles.

Efectivament, els registres parroquials de Solsona ens han fet arribar la seva acta de defunció, que és com segueix: «Als trenta-y-un dia del mes de decembre, any del Senyor mil set-cents vuitanta, en la ciutat de Solsona, després de aver rebut los sants sacraments de penitència, eucharistia y extrema unció, morí Carlos Moretó, escultor. Y al primer dia del mes de janer de l'any mil set-cents vuytanta-y-un, després de aver-li celebrat una missa cantada, se li donà sepultura ecclesiàstica en lo fossar de la cathedral iglésia ab concurrència de deu sacerdots de tanda, qual acabà al reverent Coromina. Y té testament en poder del discret Anton Aguilar notari de Solsona. Vila, vicari perpètuu.» Altrament el testament s'especifica haver-se «fet y firmat» a Solsona el dia 28 de desembre de 1781. Essent la nota rectoral molt explícita entenem que es tracta d'una errada conjunta de l'escrivent i el notari. Com és sabut⁶ els manuals notariais s'iniciaven a l'època en qüestió no a partir del primer dia de gener sinó del dia de Nadal de l'any protocolitzat. En el cas del notari Anton Aguilar això s'acompleix per a tots els seus trenta-dos manuals. Prduint-se el testament i l'òbit tan a la ratlla entre dos anys que és lícit pensar que notari i escrivent sofriren el lapsus de datar el testament en l'any 1781 i no el 1780, encabint-lo tot seguit, no al protocol o volum del 1780, sinó al del 1781.

Així, tindríem que el dia 28 de desembre de 1780 Carles Morató i Brugaroles testà, estant ja tan defallit que ni pogué signar, i al cap de tres dies, el 31 de desembre, morí. Llevat que noves dades fins ara no localitzades ens corregeixin el que sabem, hem de concloure l'assenyalat.

Amb aquesta informació caldrà corregir en l'esdevenidor la data de l'òbit de l'escultor car sovint —seguint probablement J. F. Ràfols⁷ i també la *Gran Enciclopèdia Catalana*⁸— es repeteix que el seu òbit es produí el 1783. Assenyaem, però, que Cèsar Martinell, més prudent, en canvi, ha escrit que «ignorem la data i el lloc de la seva mort».⁹

5. Arxiu Parroquial de Solsona, òbits 6, f. 111 v.

6. MADURELL MARIMÓN, J. M.³: *Archivo General de Protocolos de Barcelona. Sección Histórica. Índice Cronológico alfabético*, vol. III, Barcelona, 1959, pp. VIII-IX.

7. RÀFOLS, J. F.: *Diccionario de artistas de Cataluña, Valencia y Baleares*, vol. III, Barcelona-Bilbao (reed.), 1980, p. 795.

8. Volum 10, pp. 312-313.

9. MARTINELL, Cèsar: *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya*, vol. III, *Barroc acadèmic (1731-1810)* («Monumenta Cataloniae», vol. XII), Barcelona, 1963, p. 146.

També a propòsit del testament, finalment, remarquem que malgrat fer-s'hi ús de la variant «Moretó» i no «Morató», la forma que cal emprar és la segona. Era tal com l'artista signava els contractes i documents en general que n'hem localitzat i alhora, tenint en compte que es tracta d'una catalanització del cognom «Maraut»,¹⁰ és aquesta la variant que sembla més acceptable per derivació d'una metàtesi.

Als efectes de la investigació històrica ens és especialment de doldre que subsegüent a l'obertura o publicació del testament no es portés a terme la realització de l'inventari dels béns de l'escultor, inventari que ens hauria donat una descripció molt detallada, entre altres coses, d'obres, eines, traces, etc., que tenia al seu domicili o altres llocs, a l'ensem que possibles deutes d'encàrrecs i notícia sobre obres inacabades." El fet que no s'acomplís aquest pas legal tan útil cal explicar-s'ho almenys en bona part per la inexistència de vídua, car no essent esmentada la muller s'ha de concloure que havia premort, i alhora perquè el testador no establia la creació de cap tutoria, fet pel qual es dedueix que aleshores el seu hereu Carles Morató i Viladot, que é citat com «escultor», era major d'edat.¹²

TESTAMENT

In Christi nomine amen. Jo Carlos Moretó, escultor oriündo de la ciutat de Vich, al present y de molts anys a esta part en la ciutat de Solsona populat, fill legitim y natural de Jacintho Moretó, escultor y de Magdalena, cònjuges difunts; estant en lo llit detingut de malaltia corporal de la qual temo morir, emperò, ab mon bon enteniment per la gràcia del Senyor, sana y entera memòria y clara paraula, volent disposar de mos béns temporals per millor alcançar los espirituals fas y ordeno lo present meu testament, última y darrera vo'untat mia.

Elegesch en marmessors y del present meu testament y última y darrera voluntat mia executors als reverents Domingo Soler, prebere y rector de la iglésia parroquial de Vilagrassa, bisbat de Solsona; Fidel Soler, prebere y beneficiat de la iglésia cathedral de Solsona; Carlos Moretó y Viladot, escultor fill meu; Francisco Moretó, escultor; Maria Valentí y Moretó, mos germans, y Gregori Viladot, argenter ciutadà de Solsona; pregant-los quant més encaridament puch que ells tots junts y cada hu de ells a solas en ausència, nolència eo defecte dels altres o altre cumplen y executen eo cumple y execute aquest

10. JUNYENT, Eduard: *L'escultor Joan Francesc Morató*, «Vich» (Vic, 1968), s.p.

11. Vid. GIBERT, Vicenç: *Theorica artis no'ariae*, Barcelona. 1772, pp. 281-285.

12. X. Company Climent i el qui signa aque tes notes preparen un article sobre Carles Morató i Brugaroles de propera publicació.

meu darrer testament o última voluntat mia, conforme avall trobaran escrit y per mi ordenat.

Primerament y antes de totas cosas vull, ordén y man que tots los deutes que lo dia de mon òbit jo deuré sían pagats y totas las injúrias a restitució de las quals jo sia en qualsevol manera tingut y obligat sían restituhidas y esmenadas de mos béns breument, simplement, sumàriament y de pla sens estrèpit ni figura de judici, sols la sertitut del fet atesa y segons que dits mos deutes millor mostrar y provar-se podran per testimonis, albarans o altrás legítimas provas.

Item, elegesch la sepultura al meu cos tahedora en lo sementiri de ladita cathedral iglésia de Solsona, los officis de la qual sepultura, ço és, enterro, novenal y cap de any, vull me sían fets en la mateixa iglésia cathedral a coneguda y líbera disposició de dits mos marmessors, prenent y gastant ells de mos béns lo que convinga y menester sia.

Item, vull y man que encontinent de seguit mon òbit, per salut y repòs de la mia ànima y de altres de ma obligació me sían ditas y celebradas dos-centas missas planas de charitat sis sous barcelonesos cada una, a saber, cent-y-vint-sich per los PP. del Convent de Caputxins, deu per los PP. del Collegi de Predicadors, deu per los PP. del Collegi de la Escolà Pia de la present ciutat y las restant cinquanta-y-sinch missas per los sacerdots benvistos a dits mos marmessors.

Item, vull y man que encontinent de seguit mon òbit, per salut y repòs de la mia ànima y de altres de ma obligació, me sia cantat y celebrat per la Reverent Unió de Preveres de la iglésia de Nra. Sra. del Socós de l'hospital de pobres de Jesuchrist de la present ciutat un offici de difunts y una missa o anniversari ab la solemnitat, modo y forma que dita Reverent Unió acostuma celebrar semblants funcions; celebrant-me a més de lo expressat cada hu dels reverents individus de aquella una missa resada com també se acostuma, y tot per una vegada tant solament.

Item, deixo y llego a la capella y confraria de Nra. Sra. del Claustro de la iglésia cathedral referida sinch lliuras barcelonesas y a la tercera regla del seràfich pare sant Francesch de la iglésia del referit Convent de PP. Caputxins de Solsona sis lliuras de dita moneda, y tot per una vegada tant solament.

Item, deixo y llego a dits Francisco Moretó, esculptor, y Maria Valentí y Moretó, mos germans, sinch lliuras barcelonesas a cada hu de ells per una vegada tant solament.

Item, deixo y llego a Ramon Albert, cirurgià ciutadà de Solsona, tres lliuras y quinse sous barcelonesos per una vegada tant solament.

Tots los altres, emperò, béns meus mobles e immobles, noms, veus drets, forças y accions mias qualsevols y ahontsevulla sían e que a mi me pertanyen y pertanyeran ara y en lo esdevenidor en qualsevols parts del món per qualsevols rahons, drets, títols y causas, deix y atorch al sobredit Carlos Moretó y Viladot fill meu, instituhint aquell a mi hereu universal a sas líberas y planas voluntats.

Revocant, cassant y anul·lant ab lo present meu testament tots y qual-

sevols altres testaments, codicils, donacions per causa de mort y altres espècies de última voluntat per mi fets y fetas fins lo dia present en poder de qualsevols notaris y altres qualsevols personas, volent que aquest mon testament a tots los altres prevalga.

E aquesta és la mia última y darrera voluntat, la qual vull que valga y valer haja per via o dret de testament e si no val o valer no podrà per via o dret de testament alomenos vull que valga per via o dret de codicil, donació per causa de mort o altra espècie de última voluntat que millor de dret valer y tenir podrà.

Fet y firmat fonch lo present meu testament en la present ciutat de Solsona y en un aposento de la casa de ma pròpia habitació cituada en lo carrer nomenat de Sant Antoni y altrament del Castell de dita ciutat, vuy als vint-y-vuyt dias del mes de desembre de l'any de la Nativitat del Senyor de mil set-cents vuytant-y-hu. - Senyal de mi dit Carlos Moretó testador predit, qui lo present meu testament, última y darrera voluntat mia, lloho y aprovo, ratifico y firmo.

Dr. Llucià Aguilar, en Solsona populat, firmo per y de voluntat de dit Carlos Moretó testador per dit no pot escriurer a causa de sa enfermedat.

Testimonis cridats y per boca pròpia de dit testador pregats a la firma, lectura y publicació del present seu testament són lo Dr. en medicina Llucià Aguilar en Solsona populat; Nicolau Solé, jove esculptor, y Joseph Climens, jove pagès, en Solsona residints.

En poder de mi, Anton Aguilar, notari públic de Solsona, que fas te conèixer a dit destador y que per ell y de sa voluntat per dir no pot escriurer a causa de sa enfermedat ha firmat lo dit doctor Llucià Aguilar, altre dels referits testimonis.

(Arxiu de Protocols de Solsona, Secció Històrica, N.S. Anton AGUILAR, «Septimum... protocollum sive manuale e instrumentorum», ff. 1v.-2v.)

Ramon Planes i Albets
Becari del Departament
d'Història de l'Art (U. B.)